

การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนในโครงการความรับผิดชอบต่อสังคม
ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย:

กรณีศึกษาชุมชนรอบเขื่อนสิริกิติ์*

Social Return on Investment in Corporate Social Responsibility Projects in Terms
of Quality of Life Development of Electricity Generating Authority of Thailand:
A Case Study of Communities Around the Sirikit Dam

¹จันทิพย์ ไพเพอร์, เฉลิมชัย ปัญญาดี, ประรณนา ยศสุข และ สมคิด แก้วทิพย์

¹Chanthip Piper, Chalermchai Panyadee, Pradtana Yossuk and Somkit Keawtip

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Maejo University, Thailand.

¹Corresponding Author's. Email: chanthippiper23@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนด้านพัฒนาคุณภาพชีวิต ภายใต้โครงการความรับผิดชอบต่อสังคมของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ซึ่งพื้นที่ศึกษา คือ เขื่อนสิริกิติ์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ครั้วเรือนในชุมชนรอบเขื่อนสิริกิติ์ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ กฟผ. จำนวน 59 ครั้วเรือน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก ได้แก่ ครั้วเรือนที่เข้าร่วมโครงการ และพนักงานของ กฟผ. ที่รับผิดชอบโครงการความรับผิดชอบต่อสังคม วิเคราะห์โดยใช้เครื่องมือวัดผลตอบแทนจากการลงทุน (Social Return on Investment)

ผลการวิจัยพบว่า โครงการความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ กฟผ. ดำเนินการ คือ โครงการชีววิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน จากการดำเนินโครงการ พบว่าโครงการนี้ มีผลตอบแทนจากการลงทุนมีค่าเท่ากับ 2.18 บาท (หมายความว่า เงินลงทุน 1 บาทที่จ่ายลงทุน ได้ทำประโยชน์เกิดมูลค่ากับสังคม 2.18 บาท) ตัวอย่าง เช่น เกิดความรู้เรื่องเกษตรกรรมธรรมชาติที่ครั้วเรือนนำไปประยุกต์ใช้ จนสามารถลดรายจ่ายและพึ่งพาตนเองได้

คำสำคัญ: ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน; ความรับผิดชอบต่อสังคม; การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย; เขื่อนสิริกิติ์

*Received February 8, 2021; Revised March 23, 2021; Accepted August 3, 2022

Abstract

This research aimed to study Social Return on Investment (SROI) in term of quality of life development under corporate social responsibility projects in terms of quality-of-life development of Electricity Generating Authority of Thailand (EGAT). The study collected data from Sirikit Dam, Tha Pla district, Uttaradit province. The participants of this study were 59 households living within the Dam community. The data was collected by using semi-structured interview as with participants as well as an EGAT employee, who took responsibility on the projects.

The research results were found as that from the corporate social responsibility project was as Biological Way of Life for Sustainable Development project, which had Social Return on Investment (SROI) as 2.18 baht. Meaning, every one-baht of investment can benefit 2.18 baht to a community. For example the results of natural agricultural which the participants learned from the project can help them become self-sustaining and be able to save this incomes.

Keywords: Social Return on Investment; Corporate Social Responsibility; Electricity Generating Authority of Thailand; Sirikit Dam

บทนำ

ในระบบพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย อุตสาหกรรมพลังงานมีความจำเป็นต่อการพัฒนา เนื่องจากเป็นปัจจัยพื้นฐานในชีวิต ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนการขยายตัวในภาคเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว มีการคาดการณ์ว่าในปี 2560-2580 GDP ของประเทศมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.8 ต่อปี อัตราการเพิ่มของประชากรเฉลี่ยร้อยละ -0.02 ต่อปี ทั้งนี้ ความต้องการด้านพลังงานไฟฟ้าในประเทศโดยรวมมีการเติบโตตาม GDP ที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่องทุกประเภท ทั้งน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติและพลังงานทดแทน ทั้งนี้ ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อปริมาณความต้องการไฟฟ้า คือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ผ่านมาการใช้จ่ายภาคครัวเรือน และการลงทุนภาครัฐที่มีการขยายตัวสูง ทำให้ประสบปัญหาด้านพลังงาน แหล่งพลังงานธรรมชาติไม่เพียงพอต่อการผลิต ต้องพึ่งพาพลังงานจากต่างประเทศที่มีสัดส่วนสูง ร้อยละ 60 มูลค่าการนำเข้าพลังงาน คิดเป็น 1,053 ล้านบาท ทำให้สัดส่วนการใช้ไฟฟ้าในช่วงปี 2562 มีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้นทั้งภาคครัวเรือนและภาคอุตสาหกรรม (Ministry of Energy, 2019) จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมพร้อมด้านพลังงาน

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงพลังงาน โดยมีกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือหุ้น เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดหาแหล่งพลังงานไฟฟ้าให้เพียงพอกับความ ต้องการตามแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศ มีภารกิจและหน้าที่ในการจัดหาพลังงานไฟฟ้าให้เพียงพอ

ความต้องการของประชาชนให้มีความมั่นคง มีราคาที่เหมาะสม และเพียงพอต่อระบบเศรษฐกิจ เพื่อสร้างความมั่นคงด้านพลังงานไฟฟ้าของประเทศ (Electricity Generating Authority of Thailand, 2018)

การพัฒนาเปรียบเสมือนเหรียญสองด้าน ด้านหนึ่งการพัฒนาเพื่อความเจริญของประเทศ แต่อีกด้านหนึ่งการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อสนับสนุนการพัฒนาส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมและปัญหามลพิษ มลภาวะที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามมา กลายเป็นปัญหาระดับชาติที่สากลทั่วโลกใช้ความพยายามในการแก้ไขปัญหา จึงเกิดการตื่นตัวของผู้ประกอบการธุรกิจทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการแสดงบทบาทความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility : CSR) มีการเรียกร้องให้องค์กรธุรกิจร่วมดูแลและแก้ไขปัญหาสังคมให้เกิดเป็นรูปธรรมในระยะยาว โดยเฉพาะองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีผลกำไรมูลค่าสูงควรมีความรับผิดชอบต่อสังคมและมีการแสดงผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับสังคมและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น (Suthasinee, and Swievecreck, 2009)

การประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (Social Return on Investment : SROI) เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ประเมินผลลัพธ์และผลกระทบทางสังคมนำไปสู่ผลตอบแทนเชิงสังคมในการลงทุนของกิจการที่ใช้ประยุกต์ใช้ในการประเมินผลกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับประเทศไทยองค์กรชั้นนำหลายแห่งได้ยึดถือเป็นแนวทางดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้ง กฟผ. ซึ่งที่ผ่านมาได้แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมโดยดำเนินการสนับสนุนโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติให้เกิดความยั่งยืนผ่านโครงการที่หลากหลาย แสดงถึงเจตนาในการแก้ไขปัญหาสังคมและต้องการการยอมรับทุกภาคส่วน แต่ปัจจุบันยังมีช่องว่างในการพัฒนาสังคม จึงเป็นที่น่าสนใจว่าการดำเนินโครงการ CSR ที่ผ่านมา กฟผ. ได้สร้างคุณค่าให้กับสังคมได้มากน้อยขนาดไหน โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินธุรกิจของ กฟผ. ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนความยั่งยืนของการพัฒนางานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมแก่องค์กร กฟผ. เอง

ดังนั้นเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไปในการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีความสำคัญควบคู่ไปกับการกิจหลักของ กฟผ. การแสดงผลลัพธ์ที่สร้างการเปลี่ยนแปลงต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียชุมชนและสังคมอย่างเป็นรูปธรรมและสามารถวัดค่าออกเป็นตัวเลขทางการเงินที่ชัดเจนเป็นสิ่งจำเป็นต่อองค์กร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสังคมในภาพรวม ที่จะสามารถทราบผลประโยชน์และคุณค่าของผลตอบแทนที่เกิดขึ้นที่เป็นรูปธรรม เพื่อยืนยันผลลัพธ์จากการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งผลวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อ กฟผ. และหน่วยงานภาคธุรกิจพลังงานอื่น ๆ ในการนำไปใช้ประกอบการพิจารณาทบทวนในการตัดสินใจในการลงทุน วางแผนกลยุทธ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและสร้างความยั่งยืนต่อเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนในโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เชื้อนสิริกิติ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยเลือกโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พื้นที่ เชื้อนสิริกิติ์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ภายใต้โครงการชีวิตวิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งเริ่มโครงการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2547 และวัดผลการดำเนินงานในช่วงปี พ.ศ. 2558-2562 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรหลักที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ กฟผ. เชื้อนสิริกิติ์ ภายใต้โครงการชีวิตวิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน 2 หมู่บ้าน จำนวน 59 ราย และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างกับพนักงาน กฟผ. เชื้อนสิริกิติ์ จำนวน 7 ราย ได้แก่ผู้บริหาร 3 ราย พนักงาน 3 ราย อดีตพนักงานที่ดูแลรับผิดชอบโครงการชีวิตวิถีฯ 1 ราย

ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามองค์ประกอบและตัวชี้วัดการประเมินผลตอบแทนจากการลงทุน (SROI) ของการดำเนินโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมของ กฟผ. ประกอบด้วย (1) ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือน และ (2) ข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ กฟผ. เชื้อนสิริกิติ์ ตามตัวชี้วัด SROI

2.2 แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับฐานคิดในการดำเนินโครงการความรับผิดชอบต่อสังคม รูปแบบและวิธีการดำเนินงาน รวมไปถึงผลกระทบจากการดำเนินโครงการที่มีต่อชุมชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารรายงานวิจัย เอกสารรายงานการดำเนินงานโครงการชีวิตวิถีเพื่อความยั่งยืนของ กฟผ. และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน

3.2 ข้อมูลปฐมภูมิ จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วยบุคลากร กฟผ. เชื้อนสิริกิติ์จำนวน 7 ราย ได้แก่ ผู้บริหาร กฟผ. เชื้อนสิริกิติ์จำนวน 3 คน พนักงาน จำนวน 3 คน อดีตพนักงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการชีวิตวิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน จำนวน 1 คน และการสำรวจและประเมินผลตอบแทนจากการลงทุนจากครัวเรือนรอบเชื้อนสิริกิติ์ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 59 ครัวเรือน

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนโดยใช้เครื่องมือวัดผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (Social Return on Investment : SROI) โดยวัดจากปัจจัยนำเข้า (Input) กิจกรรม (Activities) ผลผลิต (Outputs) และผลลัพธ์ (Outcomes) ที่เกิดขึ้นจากโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ กฟผ. เชื้อนสิริกิติ์ ภายใต้โครงการชีวิตวิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนของโครงการความรับผิดชอบต่อสังคม ผ่านโครงการชีวิตวิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในพื้นที่เชื้อนสิริกิติ์ อำเภอลำปลาย จันทบุรี ซึ่งประชากรที่ศึกษาได้แก่ ครัวเรือนในชุมชนรอบเชื้อนสิริกิติ์ที่เข้าร่วมโครงการชีวิตวิถีฯ ของ กฟผ. จนถึงปัจจุบันจำนวน 2 หมู่บ้านได้แก่ หมู่บ้านดงงาม และหมู่บ้านท่าใหม่ รวม 59 ครัวเรือน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษาโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เชื้อนสิริกิติ์

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) มีนโยบายความรับผิดชอบต่อสังคมที่ชัดเจนและต่อเนื่อง จากการสัมภาษณ์ พบว่า การนำนโยบายความรับผิดชอบต่อสังคมไปสู่การปฏิบัติ นอกจากหน่วยงานหลักในการดูแลรับผิดชอบต่อสังคมแล้ว มีการกำหนดโครงสร้างหน้าที่และหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงด้านความรับผิดชอบต่อสังคมทั่วทุกพื้นที่ที่รับผิดชอบของ กฟผ. ทั่วประเทศไทย โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรองผู้ว่าการยุทธศาสตร์ และผู้ช่วยผู้ว่าการบริหารจัดการความยั่งยืนเป็นผู้ขับเคลื่อนหลัก ซึ่งมีหน่วยงานระดับฝ่ายหลักในการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม 3 ฝ่าย ประกอบด้วย ฝ่ายกลยุทธ์ความยั่งยืน ฝ่ายบริหารด้านการใช้ไฟฟ้าและกิจการเพื่อสังคม ฝ่ายสื่อสารและประชาสัมพันธ์องค์กร มีหน้าที่หลักในการบริหารงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับองค์กรในการนำนโยบายการทำประโยชน์เพื่อสังคม ดูแลชุมชนและสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการสร้างความมั่นคงและนวัตกรรมด้านพลังงานไฟฟ้า ซึ่งนโยบายได้ถูกผลักดันจากหน่วยงานดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติในทุกๆ พื้นที่ของ กฟผ. รวมทั้งกำกับติดตามการดำเนินงาน ประเมินผล และสื่อสารให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การกำหนดกลยุทธ์ ตัวชี้วัด และแผนปฏิบัติการที่สำคัญรองรับวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ในงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งแผนแม่บทความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR Master Plan) ของ กฟผ. มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) เสริมสร้างความยั่งยืนด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และพลังงาน 2) พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมการสร้างคุณค่าร่วม 3) พัฒนาความสัมพันธ์กับชุมชนและผู้มีส่วนได้เสียเป็นเครือข่ายพลังงานไฟฟ้า 4) พัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้สู่สังคม และ 5) บูรณาการความรับผิดชอบต่อสังคมตามมาตรฐานสากล

การศึกษายังพบว่ากรอบการดำเนินงานแผนแม่บทด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นจุดเริ่มต้นในการบริหารจัดการ การวางแผนโครงสร้างการบริหารจัดการ ของพัฒนาการงานความรับผิดชอบต่อสังคมของ กฟผ. เป็นการดำเนินงานเพื่อรักษาจรรยาบรรณทางธุรกิจ ตามกรอบแนวคิดสถาบันธุรกิจเพื่อสังคม ได้กำหนดหลักการปฏิบัติตามหลัก CSR ที่นำมาประยุกต์ใช้ควบคู่กับธุรกิจ ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ชั้น (Phiphat, 2016) ซึ่งจากการวิเคราะห์การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ ผ่านกลยุทธ์และแผนงานต่าง ๆ ของการดำเนินงานด้านพัฒนาชุมชนสังคม และสิ่งแวดล้อม ของ กฟผ. แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานตามหลัก CSR ในลำดับขั้นที่ 3 คือชั้นจรรยาบรรณทางธุรกิจ (business code of conduct) และก่อให้เกิดกิจกรรมและโครงการเพื่อตอบสนองสังคมที่หลากหลายในระดับองค์กรและพื้นที่ของ กฟผ. ซึ่งในกรณีของการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของเขื่อนสิริกิติ์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ สามารถจำแนกประเภทของโครงการภายใต้กรอบการกำกับดูแล ในด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านกสิกรรม และอื่น ๆ ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของเขื่อนสิริกิติ์ จำแนกตามประเภทโครงการ

ปี พ.ศ.	ประเภทโครงการ	
	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านสังคม
ก่อน พ.ศ. 2558	- โครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จำนวน 132,224 ไร่ (พ.ศ. 2537) - โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาป่าต้นน้ำน่าน (พ.ศ. 2557)	- โครงการชีววิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (พ.ศ. 2547-ปัจจุบัน) - โครงการค่ายเยาวชนเรียนรู้อยู่พอเพียง (พ.ศ. 2555)
พ.ศ. 2558	- สนับสนุนโรงเรียนเพาะกล้าไผ่รวก	-
พ.ศ. 2559	- สนับสนุนโรงเรียนเพาะกล้าไผ่รวกสร้างฝาย - โครงการคืนพันธุ์ปลาสู่ลำน้ำน่าน - โครงการชุมชนรักษาดินน้ำเขื่อนสิริกิติ์ - โครงการปลูกต้นไม้ในใจเด็ก	- โครงการดูแลผู้สูงอายุ ใส่ใจผู้เสียสละ - โครงการเพิ่มผลผลิตการประมงในแหล่งน้ำ
พ.ศ. 2560	- สร้างฝาย สนับสนุนโรงเรียน/ชุมชนปลูกมะม่วง และงานวิจัย - งานดับไฟป่าและการจัดการป่าชุมชนพื้นที่รอบเขื่อนสิริกิติ์ - โครงการรักษาดินน้ำเขื่อนสิริกิติ์ (สร้างฝาย/ซ่อมฝาย) - โครงการเพาะพันธุ์ปลาท้องถิ่นสู่ลำน้ำน่าน - โครงการเพิ่มผลผลิตการประมงในแหล่งน้ำ - โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาป่าต้นน้ำน่าน	- โครงการดูแลผู้สูงอายุ ใส่ใจผู้เสียสละ - โครงการชุมชนเรียนรู้อยู่พอเพียง - โครงการตีวงเพิ่มเติมนโยบาย - โครงการ กฟผ. จัดอาสาพัฒนาชุมชนท่าปลา และโรงเรียนน้องสุวิทย์พอเพียง - โครงการสืบสานงานพ่อ สานต่อความดี สุวิทย์พอเพียง
พ.ศ. 2561	- โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาป่าต้นน้ำน่าน	- สนับสนุนชุมชนปลูกมะม่วง

ปี พ.ศ.	ประเภทโครงการ	
	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านสังคม
	- โครงการสร้างป่า สร้างชีวิต ด้วยการปลูกไม้ผลผลิตเศรษฐกิจ “แมคคาเดเมีย”	- โครงการดูแลผู้สูงอายุ ใส่ใจผู้เสียสละ - โครงการสนับสนุนเม็ดเงินลงทุนหมุนเวียน “พลิกฟื้นผืนป่าหิมพานต์”
พ.ศ. 2562	- โครงการสร้างฝายมีชีวิต	- โครงการดูแลผู้สูงอายุ ใส่ใจผู้เสียสละ

จากการสังเคราะห์โครงการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เชื้อนสิริกิติ์ พบว่ามีเพียงโครงการด้านสิ่งแวดล้อม และสังคม จึงสะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของเชื้อนสิริกิติ์มุ่งเน้นให้ความสำคัญตามแผนแม่บทความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR Master Plan) ของ กฟผ. ในด้านการเสริมสร้างความยั่งยืนด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และพลังงาน และด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมการสร้างคุณค่าร่วม และการพัฒนาความสัมพันธ์กับชุมชนและผู้มีส่วนได้เสียเป็นหลัก

นอกจากนี้ จากการจำแนกประเภทของโครงการจะเห็นได้ว่าโครงการในด้านสังคมที่มีการดำเนินการมาอย่างยาวนานกว่า 10 ปี คือ “โครงการชีววิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน” ที่ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งรูปแบบการดำเนินโครงการนี้เป็นโครงการที่เน้นการส่งเสริมให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ มีความเป็นอยู่อย่างพอประมาณ ลดการใช้สารเคมี ตามวิถีภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยดำเนินการกับชุมชนรอบเชื้อนสิริกิติ์ ซึ่งกิจกรรมหลักที่ดำเนินการ ได้แก่ 1) การเกษตรธรรมชาติ ได้แก่ การเพาะปลูก พืชไร่ พืชสวน 2) การประมง เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ 3) ปศุสัตว์ เลี้ยงไก่ หมู 4) สิ่งแวดล้อม บำบัดของเสีย การทำน้ายาเอนกประสงค์

ผลจากการดำเนินโครงการชีววิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนดังกล่าว เป็นที่น่าสนใจว่าการดำเนินงานที่ผ่านมาได้สร้างคุณค่าให้กับสังคมได้จริงหรือไม่ มากน้อยขนาดไหน ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงใช้แนวคิดการประเมินผลตอบแทนจากการลงทุน (Social Return on Investment) มาใช้ในการวัดค่าของโครงการที่ได้ดำเนินการออกเป็นตัวเลขทางการเงินที่ชัดเจน เพื่อที่จะสะท้อนให้เห็นถึงผลประโยชน์และคุณค่าของผลตอบแทนที่เกิดขึ้นที่อย่างเป็นรูปธรรม แสดงเป็นตัวเลขทางการเงินเพื่อยืนยันผลลัพธ์ที่สร้างการเปลี่ยนแปลงต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียชุมชนและสังคม จากการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมของ กฟผ. ซึ่งจะได้นำเสนอผลการวิจัยในส่วนถัดไป

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนของโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมของโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เชื้อนสิริกิติ์

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ

จากการศึกษาครัวเรือนรอบเชื้อนสิริกิติ์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่เข้าร่วมโครงการชีววิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนจนถึงปัจจุบัน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านดงงาม และบ้านท่าใหม่ จำนวน 59 ครัวเรือน ผลการศึกษามีดังนี้

หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ ร้อยละ 69.50 เป็นเพศหญิง เนื่องจากส่วนใหญ่ผู้ชายเป็นออกไปทำงานต่างถิ่น และส่วนใหญ่ร้อยละ 66.40 มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา และมีเพียงร้อยละ 1.7 ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี และอื่น ๆ

ด้านจำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 72.90 ครัวเรือนจะมีจำนวนสมาชิก 4-6 คน มีเพียงร้อยละ 6.80 ที่มีจำนวนสมาชิกมากกว่า 6 คน โดยจำนวนสมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 4.45 คน ด้านรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน ส่วนใหญ่ร้อยละ 44.10 มีรายได้ประมาณ 5,000 - 10,000 บาท/เดือน รองลงมา ร้อยละ 28.80 มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือน และร้อยละ 27.10 มีรายได้มากกว่า 10,000 บาท/เดือน โดยรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนคือ 10,588.13 บาท/เดือน

ในด้านการเข้าร่วมโครงการของ กฟผ.พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 42.40 เข้าร่วมโครงการมากกว่า 10 ปี มีเพียงร้อยละ 18.60 ที่เข้าร่วมโครงการต่ำกว่า 5 ปี โดยครัวเรือนมีระยะเวลาการเข้าร่วมโครงการของ กฟผ. เฉลี่ย 10.32 ปี รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการชีววิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนจำแนกตามลักษณะทั่วไป

ลักษณะทั่วไปของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
เพศของหัวหน้าครัวเรือน		
ชาย	18	30.50
หญิง	41	69.50
รวม	59	100
ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน		
ประถมศึกษา	39	66.40
มัธยมศึกษา	17	28.80
ปริญญาตรี	1	1.7
สูงกว่าปริญญาตรี	1	1.7
อื่น ๆ	1	1.7
รวม	59	100
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1 - 3 คน	12	20.30
4 - 6 คน	43	72.90
มากกว่า 6 คน	4	6.80
รวม	59	100
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 8 ค่าเฉลี่ย = 4.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.50		
รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	17	28.80
5,000 - 10,000 บาท	26	44.10

มากกว่า 10,000 บาท	16	27.10
รวม	59	100
ค่าต่ำสุด = 2,000 ค่าสูงสุด = 50,000 ค่าเฉลี่ย = 10,588.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8,748.30		
การเข้าร่วมโครงการของ กฟผ.		
ต่ำกว่า 5 ปี	11	18.60
5 – 10 ปี	23	39.00
มากกว่า 10 ปี	25	42.40
รวม	59	100
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 23 ค่าเฉลี่ย = 10.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5.88		

2.2 ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนของโครงการ

จากการประเมินผลตอบแทนจากการลงทุนของโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ กฟผ. เชื้อนสิริกิติ์ ดำเนินการโดยกำหนดผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากโครงการชีวิตวิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อสร้างแผนที่ผลลัพธ์ (Outcome map) โดยระบุปัจจัยนำเข้า (Inputs) และก่อให้เกิดกิจกรรม (Activities) ต่าง ๆ นำไปสู่ผลผลิต (Outputs) และ ผลลัพธ์ (Outcomes) ในการสร้างการเปลี่ยนแปลง และแสดงให้เห็นความเชื่อมโยง และแสดงให้เห็นถึงสัดส่วน Deadweight และ Attribution ของผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม และผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนโครงการชีวิตวิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า SROI มีค่า 2.18 บาท ซึ่งหมายความว่า ในการลงทุน 1 บาท ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับผลตอบแทนกลับมา 2.18 บาท ผลการประเมินปรากฏดังตารางที่ 2 – 3

ตารางที่ 3 แผนที่ผลลัพธ์ของการดำเนินงานโครงการชีวิตวิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ปัจจัยนำเข้า (Input)	กิจกรรม (Activities)	ผลผลิต (Outputs)	ผลลัพธ์ (Outcomes)
- งบประมาณสนับสนุนจาก กฟผ.	- จัดอบรมให้ความรู้ด้าน การเกษตรและการใช้ จุลินทรีย์ EM	- ชุมชนได้รับการถ่ายทอด ความรู้เรื่องเกษตรกรรม ธรรมชาติ	- ครีวเรือนมีรายจ่ายลดลง
- การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์	○ การเกษตรธรรมชาติ	- จำนวนจุลินทรีย์ EM เพื่อ ใช้ในการเพาะปลูก การ เติริมดินบำรุงพืช การทำ	- ครีวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น
- การสนับสนุนบุคลากรให้ความรู้	○ การเพาะปลูก (พืชไร่ พืชสวน)	ฮอร์โมน การทำสารไล่ ศัตรูพืช	- ลดการใช้ปุ๋ยเคมี
	○ การประมง (เลี้ยงปลา กบ)	- ชุมชนมีพืชผักสวนครัว ปลอดภัยสำหรับ บริโภคและแบ่งปันเพื่อน บ้าน	- ประหยัดค่าใช้จ่ายในการ ซื้อปุ๋ยเคมีและยาปราบ ศัตรูพืช
	○ การปศุสัตว์ (เลี้ยงหมู ไก่)	- ชุมชนมีน้ำยา เอนกประสงค์สำหรับซัก ล้าง ทำความสะอาดและ แจกจ่ายเพื่อนบ้าน	- ประหยัดค่าใช้จ่ายในการ ซื้อน้ำยาล้างจานและน้ำยา เอนกประสงค์
	○ สิ่งแวดล้อม บำบัดของ เสีย	- ชุมชนมีการถ่ายทอด เกษตรกรรมธรรมชาติ ให้กับเพื่อนบ้าน	- การขยายผลองค์ความรู้ สัมพันธ์ที่ดีในชุมชน
	○ การทำน้ายา เอนกประสงค์		- คนในชุมชนมีสุขภาพ จิตดีขึ้น

ตารางที่ 4 ตารางสัดส่วน Deadweight และ Attribution ของผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมและ ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนของโครงการชีวิตวิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

พื้นที่ศึกษา	มูลค่า ผลลัพธ์ก่อน ทัก	มูลค่า Deadweight	มูลค่าผลลัพธ์ หลังหัก Deadweight	มูลค่า Attribution	มูลค่าผลลัพธ์ หลังหัก Attribution
บ้านดงงาม	75,930	15186	60,744	18,223	42,521
อำเภอท่าปลา		(20%)		(30%)	
จังหวัดอุตรดิตถ์					
บ้านท่าใหม่	71,340	14,268	57,072	17,121	39,951
อำเภอท่าปลา		(20%)		(30%)	
จังหวัดอุตรดิตถ์					

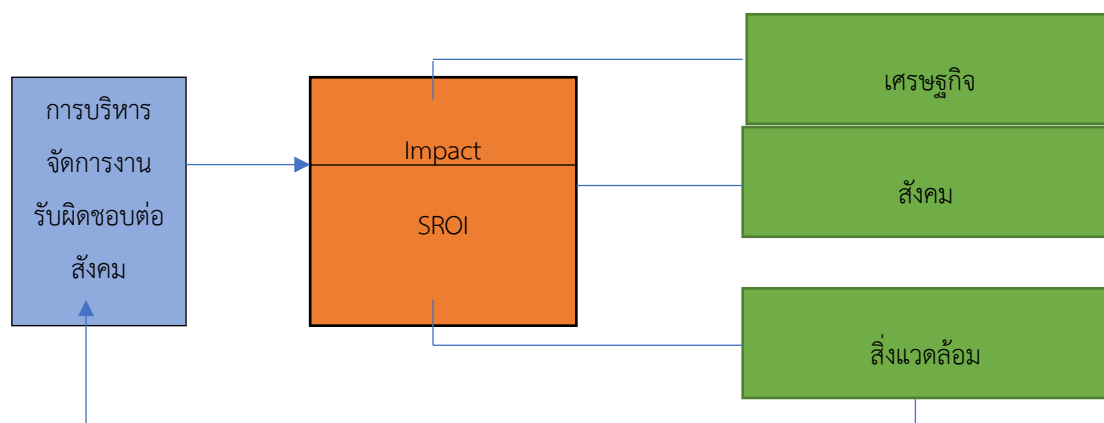
มูลค่าปัจจุบัน	453,965
ของผลประโยชน์สุทธิ (NPV) (บาท)	
ต้นทุนรวมปัจจุบัน(บาท)	208,700
ผลตอบแทนทางสังคมจาก การลงทุน (บาท)	2.18

หมายเหตุ: Deadweight หมายถึง เปอร์เซ็นต์ของจำนวนผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอยู่แล้วแต่ไม่มีโครงการชีวิตวิถึฯ
Attribution หมายถึง เปอร์เซ็นต์ของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของหน่วยงานอื่นที่ร่วม
ส่งผลต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

การผลักดันในการสร้างคุณค่าผลลัพธ์ทางสังคม จากการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม (Cooperate Social Responsibility : CSR) ของผู้ประกอบการ กลไกหลักควบคู่กับการพัฒนาการบริหารจัดการงาน CSR ความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อให้การดำเนินงานสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ และสามารถทราบผลลัพธ์ทางสังคมที่ตนเองสร้าง จึงต้องมีกระบวนการประเมินผลการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยการวัดผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (Social return on investment : SROI) เป็นเครื่องมือคำนวณมูลค่าทางสังคมในการประเมินผลลัพธ์ และรายงานผลให้กับสังคมได้ทราบและใช้ประกอบการตัดสินใจในการลงทุนของผู้ประกอบการ และผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ

โดยพิจารณาจากกรอบแนวทางในการนำผลลัพธ์ทางสังคม (Social Impact) ที่ดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมหรือโครงการสร้างมาคำนวณหามูลค่า (Monetized Value) เป็นตัวเงินและนำไปเปรียบเทียบกับมูลค่าทางการเงินต้นทุนที่ใช้ในการดำเนินโครงการเพื่อพิจารณาว่าโครงการสร้างผลลัพธ์ทางสังคมเป็นมูลค่าเท่าไรต่อเงินทุก 1 บาท ที่ลงทุนเป็นการวัดความคุ้มค่าต่อการลงทุนในโครงการ และประเมินระดับของการคุ้มค่าและประเมินศักยภาพของกระบวนการบริหารจัดการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อนำมาทบทวนปรับปรุงผู้เกี่ยวข้อง การออกแบบโครงการอุดหนุนให้ การวางแผนการดำเนินโครงการในอนาคตให้มีประสิทธิภาพพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) โครงการชีวิตวิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ของ กฟผ. เชื้อนสิริกิติ์ พบว่า มีค่า 2.18 บาท ซึ่งหมายความว่า ในการลงทุน 1 บาท ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับผลตอบแทนกลับมา 2.18 บาท สะท้อนให้เห็นว่า โครงการดังกล่าวยังไม่สามารถพัฒนาระดับคุณภาพชีวิตให้กับชุมชนไปสู่ความยั่งยืนได้ ทั้งนี้เป็นเพราะกิจกรรมภายใต้โครงการส่วนใหญ่เน้นการอบรมให้ความรู้ เช่น ความรู้ด้านการเกษตร การใช้จุลินทรีย์ EM การทำน้ำยาเอนกประสงค์ ที่เน้นการใช้ความรู้เพื่อพึ่งพาตนเองและแบ่งปันมากกว่าการสร้างรายได้เชิงเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับ Nitikorn (2017) ที่ประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนจากการทำเกษตรอินทรีย์ กรณีศึกษาสามพานโมเดล และพบว่าผล SROI เท่ากับ 1.45 บาท แสดงว่าทุก ๆ การลงทุน 1 บาทของกลุ่มเกษตรกรได้รับผลประโยชน์ทางสังคมมูลค่า 1.45 บาท โดยกลุ่มเกษตรกรได้รับความรู้เรื่องวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว การทำน้ำหมัก และทำปุ๋ย รวมทั้งสอดคล้องกับ Jarudamrongsak (2017) ที่ได้ประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนในกิจกรรมการผลิตข้าวเกรียบสมุนไพรของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแลงพัฒนา ซึ่งพบว่า ผล SROI เท่ากับ 1.23 หมายถึง กิจกรรมการผลิตข้าวเกรียบสมุนไพรสร้างมูลค่าผลตอบแทนทางสังคมได้มากกว่าการลงทุนขั้นต้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับ Photiphitak (2017) ที่วัดค่าผลตอบแทนทางสังคมของโครงการฟาร์มสุกรภายใต้การการลงทุนในโครงการที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน กรณีบริษัท เอ จำกัด พบว่ากิจกรรมที่บริษัทดำเนินการให้ผลลัพธ์ในทางที่ดีแก่บริษัท ผู้มีส่วนได้เสียตระหนักถึงประโยชน์ส่วนเพิ่มของกิจกรรมที่บริษัทลงทุนในโครงการเพื่อความยั่งยืน เช่นเดียวกับกรณีของ กฟผ. ที่แม้ว่าครัวเรือนรอบเขื่อนจะได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนกลับมาเพียง 2.18 บาท แต่ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทำให้ครัวเรือนมีรายจ่ายลดลงจากการนำเอาองค์ความรู้ที่ กฟผ. ถ่ายทอดไปปรับใช้ในชีวิต และขยายผลความรู้ให้กับเพื่อนบ้าน อันเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

สรุป

การประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) โครงการความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของ กฟผ. เชื้อนสิริกิติ์ ผ่านการดำเนินโครงการชีวิตวิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยประเมินข้อมูลช่วงปี พ.ศ. 2558-2562 ผลการวิจัยพบว่ามีค่า 2.18 บาท ซึ่งหมายความว่า ในการลงทุน 1 บาท ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับผลตอบแทนกลับมา 2.18 บาท แสดงให้เห็นว่า โครงการชีวิตวิถีฯ ที่ กฟผ. เชื้อนสิริกิติ์ได้เข้าไปสนับสนุนสามารถช่วยเหลือความเป็นอยู่ให้กับชุมชนได้อย่างชัดเจนได้เพียงขั้นพื้นฐาน แม้จะดำเนินงานมาเป็นระยะเวลานานกว่า 10 ปีแล้ว และชี้ให้เห็นว่าโครงการดังกล่าวยังไม่สามารถพัฒนาระดับคุณภาพชีวิตให้กับชุมชนไปสู่ความยั่งยืนได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลวิจัยพบว่าผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) โครงการความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของ กฟผ. เชื้อนสิริกิติ์ มีค่า 2.18 บาท แสดงให้เห็นว่า โครงการชีวิตวิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่ กฟผ. เข้าไปสนับสนุนนั้นสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับชุมชนได้เพียงขั้นพื้นฐาน ยังไม่สามารถพัฒนาระดับคุณภาพชีวิตไปสู่ความยั่งยืน ดังนั้น กฟผ. เชื้อนสิริกิติ์ และหน่วยงานส่วนกลางต้องมีการทบทวนการออกแบบการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตใหม่ ทั้งกลยุทธ์ โครงสร้างการดำเนินงาน บุคลากร งบประมาณ และกิจกรรม เพื่อให้การดำเนินโครงการที่เกิดขึ้นสามารถเพิ่มมูลค่าผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนให้กับชุมชนได้สูงขึ้น คำนึงถึงงบประมาณ และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กรในฐานะเป็นองค์กรที่ดำเนินธุรกิจที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนแต่มีการดำเนินงานที่ทดแทนผลกระทบเพื่อพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) โครงการความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตเท่านั้น สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการประเมิน โครงการความรับผิดชอบต่อสังคมของ กฟผ. ในด้านอื่นๆ โดยเฉพาะด้านการดูแลสิ่งแวดล้อม

References

- Electricity Generating Authority of Thailand. (2018). *Strategic Plan 2019-2020*. Nonthaburi: n.p.
- Ellington, J., & Hartigan, P. (2008). *The Power of Unreasonable People: How Social Entrepreneurs Create Markets that Change the World*. Boston: Harvard Business Press.
- Haskell, L., & Palhed, J. (2016). *Creating Shared Value Through Business Models Based on Sustainability and CSR An Empirical Study of Swedish Companies*. (Master's thesis). UMEA University. Umeå, Sweden.
- Jarudamrongsak, K. (2017). *Evaluation of Sustainability of Community Enterprise: A Case Study of Baan Lang Pattana Agriculturist's Housewives Group*. (Master's thesis). National Institute of Development Administration. Bangkok.
- Kotler, P., & Lee, N. (2005). *Corporate Social Responsibility: Doing the Most Good for Your Company and Cause*. New Jerzy: John Wiley & Sons Inc.

- Nitikorn, P. (2017). *Social Return on Investment of Organic Agriculture: A Case Study of Samparm Model*. (Master's thesis). National Institute of Development Administration University. Bangkok.
- Phiphat, N. (2016). *Corporate Social Responsibility Management Creating Sustainable Competitive Advantage of Social*. Phimdee Printing Company. Bangkok.
- Photiphitak, S. (2017). *Social Return on Investment of a Pig Farm Under Sustainable Development Project: A Case of a Company Ltd*. (Master's thesis). Thammasat University. Bangkok.
- Suthasinee, K. , & Swievecreek, F.W. (2009) . Interpretation of CSR in Thai Company. *Social Responsibility Journal*, 5(1), 550-565.